

Muralla del Corredor de Sant Cristòfol

Granollers

Ubicació

Comarca: Vallès Oriental
Lloc/Adreça: Carrer de Sant Cristòfol, 25; 37-41
Emplaçament
Alçada: Al nucli antic de Granollers
144

Coordenades:

Latitud: 41.607344219764
Longitud: 2.2867859963303
UTM Est (X): 440572
UTM Nord (Y): 4606427

Classificació

Número de fitxa 08096 - 181
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Medieval Modern Contemporani
Segle XIV-XIX
Autoria de l'element: Desconeguda
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: La muralla es conserva de manera molt parcial, només en alguns trams i en un estat de conservació desigual, amb molts elements que han estat modificats per construccions modernes.
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIN
Europea – Atributs National Monument Record – Defensa
inspire:
Observacions protecció: Núm. registre BIC: R-I-51-5494. Decret de 22/04/1949. Publicat al BOE: 05/05/1949
Núm. registre BCIN: 918-MH
Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arquitectònic i Arqueològic

de Granollers. Núm. S-08. Protecció de tipus I: Conservació estricta.

Data aprovació: dv., 22/04/1949 - 12:00
Número inventari IPA 1017; CCAA 14759 (fitxes genèriques de la muralla)
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: Propietaris diversos

Fitxes associades:

[Muralla de Granollers](#)

[Muralla dels carrers de la Constància i de Jaume Camp](#)

[Capella de Santa Esperança](#)

Autoria de la fitxa ARQUEOCIÈNCIA - J. M. Huélamo

Data de registre de la fitxa: dj., 01/11/2001 - 01:00

Autoria de la darrera revisió: Jordi Piñero Subirana

Data de la darrera revisió: dj., 09/05/2024 - 10:28

Descripció

Restes de la muralla medieval al Corredor de Sant Cristòfol. La part més visible es troba en dos trams concrets, que corresponen a les cases número 37-41 i a la número 25.

El tram més ben conservat és el del sector oest (cases número 37-41). Aquí la muralla conservada té una llargària de prop de 22 m i una alçada de 5 m. El parament és fet amb còdols lligats amb morter, sense banqueta de fonamentació. El mural ha estat sobrealtat en els extrems amb dos afegitons fets amb maó, per tal d'aixecar un segon pis a les cases que hi tenien façana. A l'extrem de llevant es conserven encara dos merlets, probablement afegits durant les Guerres Carlines.

El tram situat més a l'est (casa número 25) és d'uns 8 metres de llargada. El parament és similar a l'anterior, també sense banqueta de fonamentació. A la part superior s'hi poden veure restes del que podria ser un merlet, conservat de manera molt parcial. El llenç de muralla té portes i finestres de construcció recent.

Fins fa poc es pensava que la muralla també es conservava a la casa número 29, que recentment ha estat enderrocada. Però una intervenció arqueològica va permetre comprovar que el llenç de muralla ja no hi era; és a dir, que ja havia estat enderrocada en algun moment anterior.

D'altra banda, en una altra excavació arqueològica, en la intersecció amb el carrer del Portalet (Griñó, 2013) es va poder documentar el fonament de la muralla del segle XIV.

Història

Les primeres referències d'un recinte murallat a Granollers es remunten a l'any 1291, quan Pere Marquès, senyor del castell de la Roca, va comprar el senyoriu de la vila i va concedir a la Universitat de Granollers

de la quantitat de 10.000 sous per construir murs en defensa de la població. Anteriorment, no es pot parlar de cap muralla pròpiament dita, més enllà de la simple barrera de protecció que oferien les façanes posteriors de les cases a la zona de la sagrera. Cal dir que la vila medieval de Granollers s'originà a partir de dos pols de creixement urbanístic: d'una banda la sagrera nascuda al voltant de l'església parroquial i, de l'altra, la zona del mercat, situat on actualment hi ha la plaça Porxada. Aquest primer recinte murallat del segle XIII es fa difícil precisar quin perímetre tenia. Almenys disposava de tres portals: el de Barcelona, el de Caldes i el de les Hortes. Sembla probable, però, que el traçat d'aquesta primera muralla abastés a més de la sagrera també la zona del mercat. I podria ser que ja tingués cinc o sis portals, un per a cada camí de sortida, més possiblement també el portal de les Hortes.

En època baix medieval es va configurar un nou recinte murallat, que és el que ha perdurat en bona part fins a l'actualitat, fossilitzat en la trama urbana de Granollers. En aquest nou recinte la centralitat de la població correspon no ja a l'església i la sagrera, sinó al mercat. Aquest nou recinte va ser bastit a partir de l'any 1366, moment en el qual l'Infant Joan, Governador General de Catalunya, va concedir un privilegi que permetia i fomentava la construcció dels murs, valls, corredors i torres de fortificació que havien de protegir la vila de Granollers. L'allargament de les obres va fer que el 1373 Pere III el Cerimoniós confirmés i ampliés el privilegi atorgat amb anterioritat, amb la finalitat de poder acabar les obres, que es van perllongar fins a l'any 1376.

Sembla, doncs, que la muralla baix medieval coincidiria en bona part amb la muralla del segle XIII. L'única diferència significativa entre els dos recintes es trobaria a la banda oriental, on podria ser que la nova muralla s'hagués ampliat per incloure els burgs que haguessin sorgit al voltant dels camins que comunicaven Granollers amb Mataró i Girona.

A l'interior el nucli urbà quedava vertebrat per dos eixos principals. Un en sentit est-oest, conformat pels carrer de Caldes i de Sant Roc. En el seu tram central era una zona de gran activitat comercial, corresponent a les places de les Olles, dels Cabrits, de l'Oli i del Blat. Un segon eix, en sentit nord-sud, era conformat pels carrers de Barcelona i Corró, i tenia com a centre la plaça Porxada. Al segle XVI amb la construcció d'un nou portal més directe, el Portalet, aquest eix per on entrava el Camí ral quedaria reforçat. La muralla baix medieval estava protegida per almenys tretze torres quadrades (probablement algunes més), que eren administrades pel Consell de la Ciutat i, a partir del segle XVI, arrendades a particulars.

Al segle XVI Granollers va créixer considerablement i van aparèixer ravals fora muralles, sobretot al carrer de Barcelona i al carrer del Corró. Es va construir un nou portal, anomenat Portalet, que permetia una comunicació més directe amb el Camí Ral que venia de Barcelona. També es van construir també les diferents capelletes associades a cada portal. Durant aquest segle el fossat de la muralla encara mantenia la seva funció, i s'utilitzava també com a zona de circulació i evacuació de les aigües brutes de la ciutat mitjançant una claveguera o canal de desguàs. Davant del fossat hi havia encara un segon vall més petit o contravall. Sembla que el contravall va ser un dels primers espais defensius que es van començar a reblir, al final del segle XV i primera meitat del XVI. A partir de les primeres dècades del segle XVII aquest procés va anar un pas més enllà quan el vall pròpiament es va ocupar de manera massiva, després d'haver-se reblert. Aquest procés està més ben documentat al sector nord, ja que durant el segle XVI el govern municipal va impulsar la construcció de cases fora del recinte murat, especialment a la zona de l'Hospital dels pobres.

A mitjans segle XVII es va refer per complet l'extrem sud del llenç occidental de la muralla i, de fet, és possibles que amb motiu de la Guerra dels Segadors es dugués a terme una reforma força generalitzada del perímetre emmurallat. La zona del Vallès i Granollers van patir amb molta força els efectes d'aquesta guerra i són nombroses les notícies sobre saquejos a les cases de la vila.

Ja al segle XIX, amb motiu de la Primera Guerra Carlina (1836) un informe especifica els treballs que calia fer per reforçar novament la muralla. S'aconsellava edificar uns tambors i altres elements de fortificació,

així com tancar les portes i finestres que donaven a la muralla i col·locar espitlleres als merlets. Tanmateix, aquesta guerra va afectar poc Granollers. La muralla es devia reparar i reforçar.

Un cop finalitzada la segona guerra carlina, a partir de mitjan segle XIX, Granollers, igual que moltes altres poblacions, va començar un procés d'enderroc generalitzat de la muralla. Es van enderrocar els portals per tal d'eixamplar els carrers, i també es van desmuntar alguns trams de la muralla. Així, el 1854 es va enderrocar el portal de Sant Cristòfol, al carrer Barcelona. El 10 d'abril de 1852 es va desmuntar part del tram de ponent de la muralla i el portal de Caldes, amb motiu de la construcció d'una nova caserna, a l'indret on avui es troba el mercat de sant Carles. D'altra banda, l'any 1859 es va enderrocar el portal de sant Roc i un dels portals del carrer del Corró; el 1862 la torrassa de santa Esperança i, finalment, l'any 1882 es va demolir la torre de fortificació del carrer del Rec (Pancorbo et alii, 2006: 269-282).

Tanmateix, a finals del segle XIX la Tercera Guerra Carlina (1872-1876) sí que va afectar de manera important la ciutat, cosa que va obligar a refer de nou les muralles i ampliar-les, quan ja en part s'havien enderrocat per facilitar el creixement urbanístic. Existeix un plànol de la muralla carlina dibuixat pel capità d'enginyers el 1875 (conservat a l'Arxiu Militar de Montjuïc). Segons aquest projecte el recinte murat s'ampliava molt considerablement, sobretot cap al nord i al sud, on la ciutat havia crescut més. Es preveien nous portals i tambors (torres circulars). Es desconeix amb precisió fins a quin punt aquest projecte es va portar a terme, però en tot cas es tractava d'una muralla força precària, feta amb les tàpies de darrere dels horts i patis. En fotografies de la dècada de 1970 encara es pot veure aquesta muralla carlina, incloent-hi alguna torre. Al llarg de 1873 i 1874 van ser molts els pobles del Vallès atacats per les tropes carlines. El 17 de gener de 1875 Granollers va patir l'assalt de tres mil carlins, que van matar alguns habitants i van fer un segrest massiu, incloent-hi l'alcalde, fins que la ciutat en va pagar el rescat.

Bibliografia

BAULIES I CORTAL, Jordi (1986) "Del Decret de Nova Planta al 1850", a *Estudis de Granollers i del Vallés Oriental*, Núm. 1, Aproximació al medi natural i a la història de Granollers, pp. 59-64 Granollers: Servei Municipal de Cultura.

FARNÉS SARAROLS, Josep M. (2023). "L'assalt de Granollers pels carlins (17 de gener 1875): noves aportacions", a *Ponències, Revista del Centre d'Estudis de Granollers*, núm. 27, pp. 79-103.

GRINÓ MÁRQUEZ, Damià (2013). *Memòria del control arqueològic al carrer Portalet – Centre de Transformació ET 305* (treball inèdit).

LLORENS, Mar; REQUEJO, Ana Belén (2021). *Estudi arqueològic, històric i documental de les muralles medievals de Granollers*. Nartex Barcelona (treball inèdit).

MERCADO, Mònica; GONZÁLEZ, Roberto; SALVADÓ, Ivan; MORENO, Iñaki (2007). "El recinte defensiu de Granollers", a *Intervencions arqueològiques 2002-2006 / Espais urbans. Actes del III Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya*, pp. 370-380.

MONTAGUT BLAS, Èlia (2017). "Els mapes urbans més antics de Granollers conservats a l'Arxiu Municipal de Granollers", a *Ponències, Revista del Centre d'Estudis de Granollers*, núm. 21, pp. 123-136.

MUNTAL MUNS, Josep (2003). "Plànol de la muralla carlina de Granollers (1875)", a *Lauro*, revista del Museu de Granollers, núm. 25, p. 97.

PANCORBO, Ainhoa; VILA, Josep M i altres (direcció de Raquel LACUESTA i Albert LÓPEZ (2006). *Topografia urbana de Granollers entre els segles X i XVI. Estat de la qüestió i hipòtesi de configuració*.

Servei de Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona; Ajuntament de Granollers (treball inèdit).

PATRIMONI (1985). *Patrimoni Històric Arquitectònic. Granollers*: Caixa de Crèdit Granollers.

SESÉ, Jaume (1987c). *Les muralles. La vila medieval*, Col. Coneguem Granollers, núm. 3, Granollers, Ajuntament de Granollers.

Enllaços d'interès:

[Topografia urbana de Granollers entre els segles X i XVI. Estat de la qüestió i...](#)

[Plànol de la muralla carlina de Granollers \(1875\)](#)

